

A magyar turistaság jövője.

Dr. Prém Loránd előadása az „Encián Turisták“ előadásorozatában.

A magyar turistaság jövőjéről beszélni szerintem annyit jelent, hogy a legaktuálisabb, megoldásra váró témákat elővenni, talán nem is komoly előadás formájában, hanem inkább csak néhány termékenyítő gondolat felvetése útján, amelyek azután beilleszkednek abba az előadásorozatba, melyben az előző két előadás a turistaság múltját és jelenét ölelte fel.

A múlt lezárt dolog, az idők folyamán leszűrt tapasztalati tények sora, amelyeknek megvan a fix bázisa.

A jelen — mint a múltnak konzekvenciája — ugyancsak kézenfekvő, aki benne él, könnyen foglalkozik vele.

Amikor ma a jövőről beszélek, először ez is könnyűnek látszik: ismerve a jelent, következtetni lehet a jövőre. Anatole Francenak egyik mondása szerint „a jövő a múltból áll”. A múlt logikai sorozata magával hozza a jövőt, amely esetben ez egy determinált valami.

Ma ezt a következtetést azonban nem tehetem magamévá. *A jövő ma nem folytatása sem a múltnak, sem a jelennek.* Ma a nagy átalakulások, nagy megmozdulások korszakát éljük. A történesek gyorsan peregnek, hirtelenek a változások, ma csupán a múltból kiindulva, a jövő alkotásairól beszélni nem lehet.

Épp ezért különös körültekintéssel kell minden képet megrajzolni, amelyet a jövőnk-ről akarunk megalkotni.

A világtörténelem nagy korszakait mindenkor nagy összezapások előzték meg, melyek lényegesen megváltoztatták a világ képét. A nagy görög kultúra kiteljesedésének korát megelőzték a görög-perzsa háborúk. Róma virágzása előtt a latin-pún háborúk sora döntötte el a Földközi tenger körül élő államok sorsát. A népvándorlás volt az a megmozdulás, amely kialakította a középkori Európát. A keresztes hadjáratok ugyancsak újkort jelentenek. A 30 éves háború volt az az összezapás, mely megadta az újkornak alakját. A napoleoni háborúk is nagy változásokat előztek meg.

Kétségtelen, hogy a világháború az egész világtörténelem legnagyobb összezapása, amely saját méreteinek kifejlődése közben minden korábbi arányt, sőt végül szinte önmagát is felülmultha. Emlékszem, hogy a háború kitörése után egy pár héttel az újságok óriási betűkkel hirdették, hogy: „megindult a világtörténelem legnagyobb csatája, 30 kilométeres fronton százvezrek küzdenek és már 8 órája folyik az ágyúk pergőtüze”. A catalaunumi csata emlékét idézték fel ezek a hírek akkor, pedig később már több mint 1000 km-es frontokon 5—6 millió ember állott harcban egymással és a pergőtüzek hetekig tartottak.

Lehetetlen, hogy ennek a borzalmas összezapásnak ne legyen méreteivel arányos kihatása a világ képének kialakulásában. A történelem filozófiája igenis azt mondja, hogy a világháború arányaihoz mért átfómálódásnak kell bekövetkeznie és mindaz, ami a világháború előtt volt, ebben a formában nem folytatódnak.

Az a körülbelül 1860-tól 1910-ig tartó félszázad — a nyugodt élet, a kulturális fejlődés, a polgárisodás, a vagyonosodás korszaka volt. E szélesend után jött a világtörténelem legnagyobb tüztengere, amelynek következményeit ma még nem láthatjuk tisztán. Hogy mi minden változott meg a világ rendjében, társadalmi és főleg gazdasági felfogásában, az még csak alakulóban van. A nagy megrázkódtatásban ott tartunk, hogy egyes komoly gondolkodók előtt felmerül a kapitalizmus jogosultságának kérdése, ugyanakkor az új gazdasági államberendezkedésnek hirdetet mélyeségek eltévedésének, a kommunizmusnak a esődjét már is átéltük. Olyan új korszakban élünk, melynek kialakulása még problémátikus és amelynek gazdasági és társadalmi berendezkedése előttünk ma még ismeretlen. És ez a kialakulás nagy végletek közt sodródik.

A háború utáni időket, az internacionális kapcsolatok keresése, a wilsoni gondolatok jellemezték. Ma, 10 év után, már ismét egész Európában új nacionalista berendezkedéseket látunk. Olaszországban Mussolini új államéletet teremtett, Franciaországban a szélsőséges nacionalisták irányítanak mindent, Németországban ma holnap kerül döntésre Hitlerék harca és előretörése. Eredménye ezeknek a mozgalmaknak az, hogy egész Európában a közösségek szétaprózódtak és az egyes részek egymástól távolodtak. Ma távolabb áll egymástól minden állam társadalmilag és gazdaságilag, mint azelőtt. Az internacionalizmus felé irányuló törekvéseket az egyes államok határvánjai és pénzülsáigai megbénították. Gazdasági téren nem egy helyen merült fel az önellátás gondolata. Az államok függetlenségre törekvő gazdasági berendezkedései mezőgazdasági és ipari téren elvagdossák az összefüző fonalakat és ezzel egyre mélyül a gazdasági világválság. Ez a súlyos világválság minden egyéni életre súlyos kihatással van. Az élet ma küzdelme-sőbb és nehezebb, mint bármikor volt, a gazdasági válságok minden egyénben is válságokat teremtenek és ezzel megváltozik az élet minden szempontból és vonatkozásban.

A 20-ik század harmadik évtizedét a racionalizálás korának nevezem. Nemesak a gyáriparban, hanem minden ipari és mezőgazdasági termelésben és az élet minden megnyilvánulásában az idővel, energiával és anyaggal való takarékoság uralkodik. Ezekben a nehéz időkben az élet súlyát, szürkeségét sokkal jobban érezzük, mint valaha. A ma tényezői, a társadalmi és gazdasági körülmények hozzák magukkal azt, hogy a mai élet nehezebben viselhető el és jobban él bennünk az a vágy, hogy keressük ennek a szürke életnek a korrekcióját.

Ezért van ma fokozottabb szükség turistásra és ezért *van jövője a turistaságnak*.

A nagy város embere, a műhelyek, a tárgyalótermek, az irodák dolgozó embere egyre nagyobb vágygal közeledik a természet felé. Amit a hétköznapiak alatt kénytelen szenvedni, a fáradtságtól, a gondoktól akar szabadulni a hét végén. A hétvégeken erőfőlösegeket gyűjt és felkészül a további küzdelemre. Ez a turistaság igazi hivatása: korrekтивumnak lenni, lehetővé tenni, hogy megállhassuk helyünket az élet nehézségei között. Az élet súlyos gondjai között ki kell egyensúlyozni azt, amit az emberi természet megkövetel önmagától és környezetétől.

Ez a kiegyensúlyozás részben fiziológiai, elsősorban *egészségügyi jelentőségű*, de erről ez alkalommal nem akarok részletesebben beszélni, mert vannak területek, ahol a kiegyensúlyozás a mai viszonyok közt talán még sokkal fontosabb.

Az emberi léleknek egyik fontos része az *esztétikai tényező*, amely ma ugyancsak rászorul a korrekтивumra és a jövő úgy alakul, hogy ez a szükség még fokozódni fog. A megúnt utcák, a sötét hivatalok, a kispolgári otthon környezetéből kijutni a napsütéses természetbe, annyit jelent, mint meríteni a természet esztétikai rezervoárjából. A turista nemesak tudatosan keres és kutat a természetben, hanem többnyire öntudatlanul bukkan rá a szépre. Nem tud mindig beszámolni róla, de hatását érzi.

Mai életünk egy másik hiánya: az *etika hiánya*. Kevesebb ma a becsületes ember, a korrektség megbecsülése helyett a könyöklés, a hadakozás, az egymás letiprása lesz mindjobban úrrá az életben. Ezek a példák, ránehezednek a lélekre és az észrevétlenül elveszti etikai tisztaságát, mely azelőtt értékes tartalma volt. A természet azonban itt is korrigálólag tud hatni. A szabadban eltöltött órák gond nélkül, tülekedés nélkül, ellenfél nélkül nemesak a testet üdítik és nemesak esztétikailag táplálnak, hanem etikai erősödést is adnak. Nem kell ezt sem szisztematikusan keresni, mert ez is észrevétlenül fejti ki hatását és a turistavasárnap után nemesak testi üdülést hoznak haza magunkkal, hanem *esztétikai és etikai gyarapodást is*.

Mai életünkben a *gazdasági kérdések* a dominálók. Az élet, a megélhetés sokkal inkább terelnek minket a gazdasági problémák felé, mint azelőtt. Régebben generációk éltek anélkül, hogy tudták volna, mi a tőzsde, mi a valuta, mi az infláció, vagy defláció, mi az import, vagy export. Ma a legelvontabban dolgozó tudós, a legmagasabb szférákban élő művészlelek is, ép úgy, mint bármely más irányban munkálkodó ember kénytelen akarva, nem akarva, megismerni a gazdasági élet fontosságát. A dolgok, az intézmények jelentősége ma és még jobban a jövőben abban nyilvánul meg, hogy gazdaságilag helytállóak-e vagy sem.

A *turistaságnak gazdasági jelentősége egyre fokozódik*. Hogy mi benne a gazdaságilag fontos, arránéve elég rámutatnom arra, hogy Svájc, Ausztria, Olaszország és az északi államok fizetési és kereskedelmi mérlegének szempontjából az idegenforgalom milyen óriási fontossággal bír. A gazdasági válság és az ennek nyomában járó devizanehezőségek az utazást és a külföldi turistaságot csaknem lehetetlenné tették. Ezzel a hazai turistaság és a zárt területek kérdése előtérbe került oly mértékben, mint eddig még soha és a kérdés gazdasági fontossága az ellenzők érveléseinek Achilles-sarka lett, ahol azok a legkönnyebben megsebezhetők.

Ha már ráismertünk arra, hogy ez a kérdés épp a jövőben gazdaságilag fontos, akkor induljunk meg a helyes úton és *teremtjük meg a turistatörvényt!*

A magyar turistaság célkitűzése a jövőben az egyre súlyosodó gazdasági és társadalmi viszonyok közt, *csak az eddigi célok intenzívebb művelése lehet*.

A turistaságot nem szabad úgy felfognunk, hogy az csupán kedves szórakozás, kellemes időtöltés, a *turistaság szoros részévé vált mindnyájunk életének, egészségügyi, esztétikai, etikai és gazdasági szempontból egyaránt*. Ezeket a szempontokat figyelembevéve kell a magyar turistaság jövőjét megalapozni és ezen az úton kell megindulnia a további fejlődésnek.

* * *

A turistaság missziója azonban, a jövőt kellő kritikával szem előtt tartva, még másban is mutatkozik.

A külfölddel szemben a gazdasági válságban teljes elzárkózottság állott elő. Az én véleményem az, hogy nemesak a művész hazája a nagy világ, hanem áll ez a mondás a turistára is. A turistaság a szabad mozgás sportja, lényege a hely-

változtatás, az idegen vidékek felkeresése, új impressziók szerzése. Nem elég, hogy a Városligetben, városi sétahelyeken, vagy akárcsak a budai hegyekben is megkaphatjuk a szabad levegőt és a napsütést. A turista állandóan új impressziókat keres és ezt csak idegen vidéken szerezheti meg.

A háború előtt meg voltak az összeköttetések a máskülönbben nem baráti alapon álló országok között is. Így még Olaszország és Németország között is dacára a politikai surlódásoknak, az Alpok baráti kapcsolatokat teremtettek. Nálunk a háború után tűnt ki a turistágnak ebbeli jelentősége, mert a velünk ellenséges államokban is az ott élő magyar honfitársainkkal, a turistaság útján sikerült kapcsolatokat teremtenünk. Két turista találkozása sokszor többet használ hazájunknak, mint bármely politikai vagy diplomáciai erőlködés. Hasonlóan áll a dolog a cserkészetnél. Az egyes országok cserkészete mindig tisztán nemzeti alapon épül fel, így nálunk is jó magyar gondolkodásra nevel. Mégis a cserkészetnek is egyik legfontosabb tényezője a külföldiekkel való összeköttetés, az internacionális kapcsolatok ápolása.

A turistaság belföldi ápolása mellett nagy gondot kell fordítani arra, hogy az itthoni hiányokat a külföldön kárpótolni tudjuk. Éppen ma a szigorú határzárak idején elsőrangú fontossággal bír külföldi összeköttetések létesítése. Merem állítani, hogy van egy turistaköztudat és ebből fakadt még a béke évtizedeiben az a szokás is, hogy egy-egy ország turistái messze idegen vidéken építettek menedékházat. Így nálunk a Tátrában a Sziléziai házat sziléziai turisták építették. Az Alpokban egész hosszú a sora a városokról elnevezett menedékházaknak, melyek az építető város turistáinak áldozatkészségét örökítik meg. Az idegenbe szakadt elnevezések sokszor nem anyagi kapcsolatokon nyugszanak, hanem a más nemzet turistái teljesítményeinek elismerését jelentik. Így a Zsigmond-Hütte is a magyar-német-olasz turistaságot hirdeti. Az Eötvös-csúcsot a Dolomitok Cadin-csoportjában Eötvös baronesszről nevezték el és a világháború alatt is hirdette a legelső magyar nő-turista világraszóló sikereit.

Ezek a tények az internacionális érintkezésben teljesen egyedülállóak és különlegesen értékesek a jövőre nézve is. A kulturális élet fejlődésével ezeknek a nemzetközi kapcsolatoknak még érezhetőbbé kell válniuk.

A turistaság természetébe hozza magával, hogy az újat, az ismeretlent keresi, új utakat, új hegységeket, új csúcsokat kíván. Ahol az első megmászások varázsa mind ritkábbá vált, ott a teljesen feltárt hegységek szinte már átolvasott könyvvé váltak. A Tátrában a kereső alpinista átadta a terepet a barangoló turistának, ő maga továbbment az Alpokba, mert az otthoni hegyek már nem állították problémák megoldása elé.

Hogy egyes terek értékelése milyen változásokon mehet keresztül az idők folyamán, arranézve az útikönyveknek, a Baedekereknek leírásai jellemzők. Amit néhány évtized előtt „megmászhatatlan csúcs”-nak jellemeztek, az néhány év múlva már csak „nehéz túra” lett, majd az idők folyamán „érdekes túra”-vá enyhült. Ujra eltelik egypár év és már: „sokak által frekvenciált csúcs”, majd még egy idő múlva: „könnyű túra, hölgyek részére”. A kutató turista tovább megy, átengedi a terepet a vándorló turistának, ez viszont később a nem turistának. A hegyekben először megépülnek a menedékházak, majd a látogatottsággal arányban változnak ezek hotelekké.

Az igazi turista nem tud korlátok között megmaradni, nem tudja turistalényét kiélni, ha határokat szabnak neki. A valódi turista még akkor is keresni fogja a problémákat, ha ezek csak fokozott nehézségek útján érhetők el.

Ezért kell nekünk a jövőben is az internacionális kapcsolatokat mindenáron fenn tartanunk. A vérbeli turistát a Tára és az Alpok megismerése után az exotikus terek, így a Kaukázus problémái foglalkoztatják, majd a világ legnagyobb hegysége, a Himalaya lelkesíti és ennek a különböző megmászási lehetőségeit kísérő figyelemmel.

Ezek a nagy nemzetközi problémák azonban szervezetséget kívánnak. A turistaság mindenfelé nemzeti alapon áll és mégis, ha a különböző szervezetek tagjai esténként messze idegenben a menedékházakban összeülnek, elsimulnak a legélesebb politikai ellentétek is. Ha különböző nemzetek fiai köztétre kerülnek, oly mértékben állanak helyt egymásért, mint máshol még honfitársaik sem. Mivel a nagy problémák csak nemzetközi szervezetséggel oldhatók meg, ezért fontos, hogy meglegyen az összeköttetés a külföldi turistaegyleteivel.

Ebben a tekintetben fontos vezérlőgondolat mellett bontott zászlót a legutóbbi, Budapesten tartott *nemzetközi turistakongresszus* és a magyar turistaság ezen a kongresszuson fontos feladatot vállalt magára.

Nem akarom magunkat dicsérni, de legszigorúbb kritikusaink is elismerik, hogy *a magyar társadalomban a szervezőképesség és a rendszeresség helyes mértékben van meg.* A magyar szervezőképesség szélesebbkörű, mint a pedáns és egocentrikus németeké. A magyar fajban mindig megvan a lovagias gondolkodás és a mások érdekében megbecsüléséhez szükséges altruizmus. A múltban nem egyszer nem sikerült az elmérgesedett ellen-

téteket elsímitaniok a lengyeleknek, vagy olaszoknak, mert túlságos egoizmussal próbálták problémákat megoldani és saját vezetészerepüket emelték ki elsősorban. A magyar ezzel szemben mindig igyekszik az idegen érdekeket is megvédeni és ez a magyar sport-szellem különleges képességével sikerül is. Nem véletlen, hogy a francia nemzet után a magyar ott volt az első között, akik felkarolták az olimpiai játékok gondolatát. Igazat mond az a svéd megállapítás, hogy *Magyarország a sportban nagyhatalom*. És meggyőződésem, hogy vezetőhelyet fog biztosítani magának a magyar turistaság is a nemzetközi szervezőmunkában. Ez az az út, amelyen haladva, a nemzetközi szírványban a magyar színnek különleges helyet tudunk biztosítani.*

A magyar turistaságnak jövője jótékony hatásával ki fogja egészíteni küzdelmes életünk fegyverzetét, de az elkövetkező válságos időkben meg fogja adni annak lehetőségét is, hogy a nemzetközi közös turistaproblémáknak megoldásába nemzeti alapon bekapcsolódjunk.

Turista-védelmet, turista-törvényt!

Irta: Dr. Hahn Sándor.

A hat évtized munkájára visszatekintő magyar turistaság történelmének kétségkívül az az idő a legsötétebb korszaka, amelyet a tilos utak szabaddá tételéért folytat. Sajnos, ez a jogos követelés, ez a szabadulni akarás, csak akarás maradt, mert a tilalomfák erdejét találjuk ma is majdnem minden turista szempontból értékes hegyvidékünkön. A megindított küzdelemben az elmúlt tíz év eredménytelensége és a be nem váltott ígéretek sokasága arra kell, hogy készítse a magyar turistaságot, hogy ezt a küzdelmet tevékenységének tengelyébe állítsa, azt nagyobb felkészültséggel, az eszközök magasrendűségével folytassa, hogy saját belső erejével és igazságának tudatával elérje végre a fejlődés akadályainak elhárítását. Mostani működésének forgópontjától, *a tilos utak megszüntetésétől függ a magyar turistaélet fejlődése és jövője.*

Kétségtelen, hogy egy elavult jogosítványon nyugvó állapot egyesség vagy törvény útján való megváltoztatása akkor is nehéz feladat, ha az az illetékes hatalmi tényezőknél megfelelő segítőtőre talál, mennyivel nehezebb ez akkor, amikor az állandóan ki-látásba helyezett rendezés és támogatás csak ígélet alakjában talált kifejezésre, anélkül, hogy eredményes és megfelelő intézkedésekben is megvalósítást nyert volna. A dolgozó magyar turistaság több évtizedes munkájával bizonyította be, hogy értékes munkát fejt ki az egész ország érdekében és így joggal elvárhatja, hogy megadják neki azt, ami életéhez, mozgásához és naggyáfejlődéséhez szükséges: *a szabad turistáskodás lehetőségét, a magyar hegyek szabad útjain.*

Evégből a magyar turistaság bekapogtatott a turistavidékek erdőbirtokosaihoz, kérte és kereste a megértést, várta a barátságot és az emberséges szellem felülkerekedését. Több helyütt meghallgatásra, kézfogásra is talált és jelentős könnyítéseket kapott. Az egész magyar turistatársadalom őszinte háláját és elismerését érdemlik érte. De sajnos, ezeknél számra és területre sokkal jelentősebb ama erdőbirtokosok száma, akiket a turistaság e törekvéseinek jogosultságáról meggyőzni nem lehetett, akik ridegen továbbra is fenntartották a megkötöttség és korlátozások rendszerét, kizárva ezzel ott minden turistatevékenységet, lehetetlenné téve azt, hogy az őzletlen turistamunka folytán a nagyobb kultúra az elhagyatott és visszamaradott hegyvidéki községekbe is bevonuljon és az egyetemes magyar testnevelés és egészségvédelem szolgálatában álló turistáskodás ott erőre kaphasson.

Itt továbbra is megmaradtak a „Turistáknak Tilos Ut”, „Turisták! Tilos út” és nem egy helyen a halálfejes cégérrel is ékesített táblák, a legszebb erdőnagybirtokok kapuiban. A jogok egyenlenségéből fakadó e tilalmi megjelölések és az, hogy kifejezetten csak a turistáknak szólnak, egy kis középkorra emlékeztetve alkalmasnak bizonyulnak arra, hogy a városi lakosság minden foglalkozási ágát magában tömörítő turisták emberi voltának megalázását is hirdessék. A megkötöttségek, korlátozások és tilalmak e fajtaival a legértékesebb hegyvidékekről történt kirekesztésnek természetes következménye az a dekadencia, amely a háború után rohamosan nagygyánótt magyar turistaság fejlődésében beállott, de amely minden olyan törekvésnek osztályrészre, ahol nincsen meg a megduzzadt méretekhez igazodó működési és mozgási terület és hiányzik a szabadság levegője és a szabad érvényesülésnek a lehetősége. Csak a szabad turistáskodás adottsága mellett

* Szerző jóslatszerű bölcs előrelátása hamar beteljesült, a magyar turistatársadalom szervező-képessége fényes igazolást nyert az idei chamonixi nemzetközi kongresszuson: turistar kezdeményezésre és a magyar delegátusok legtevékenyebb közreműködésével született meg az Alpin-turistaegyesülések Nemzetközi Uniója.